

POSUDEK

Diplomová práce studenta oboru architektury TUL

DIPLOMANT

Filip Cerha

Předložená diplomová práce je rozdělena do šesti sekcí tak, jak vyžadují formální podmínky pro diplomovou práci. Samotné zadání vychází z podmínek mezinárodní otevřené architektonické soutěže na řešení velmi exponovaného pozemku jedné části New Yorku – Brooklynu.

Je třeba přihlídnout k faktu, že diplomant zpracovával práci v době koronavirové pandemie a měl velmi omezené podmínky nejen pro práci samotnou, ale i co se týče kontaktů s konzultačním týmem, a nemohl se podívat na místo samotné (což mi potvrdil v e-mailové korespondenci). Tato skutečnost vedla k některým omylům a k určitému zjednodušení při analýze vztahů k stavebnímu pozemku.

Předmětem projektu je návrh komplexu restaurací, které nabízí jídlo ne pro běžnou konzumaci nebo „fast food“, ale jako zkušenost – „experience“. V podmínkách zadání je tedy jistá dávka požadavku na exkluzivitu a luxus.

Je také nutné brát na vědomí, že primárním smyslem této práce nebyla architektonická soutěž, ale diplomová práce. Hodnocení se tedy zaměřuje na to, zda je student schopen samostatně zpracovat zadaný úkol na dobré úrovni a zároveň ho upozornit na důležitá fakta, která s každým projektem souvisí a která není možné v praxi podceňovat. Považuji za nutné podotknout, že je přirozeně nutné brát v úvahu nejen malou praktickou zkušenost studenta, ale i minimální zkušenost architektonické veřejnosti s podobnými projekty v Čechách. Vezmeme tedy soutěž pouze jako příspěvek do veřejné diskuse na řešení tohoto místa.

Je nutné ještě připomenout, že mi nejsou známi vlastnické vztahy pozemku, ani obchodní záměr vypisovatele soutěže včetně studie reálnosti záměru, a tak některé mé poznámky mají spíše akademický charakter a jsou míněny jako upozornění pro studenta, že architektonická praxe je velmi komplikovaná a že architektonický návrh domu představuje pouze část celkového řešení úkolu.

ANALÝZA:

New York je největším městem USA a Brooklyn, jako jeho čtvrť, je nejlidnatější oblastí New Yorku. Co do počtu obyvatel je Brooklyn asi dvakrát větší než Praha. Nejrozšířenějším dopravním systémem nejsou taxíky, jak diplomant uvádí, ale veřejná doprava, především Subway (Metro) a autobusy. Přes poměrně nízké procento obyvatel New Yorku vlastnících osobní automobil (zhruba 45% domácností) není nicméně ani tento podíl osobní dopravy zanedbatelný. Zanedbatelné není ani užívání jízdních kol. Jen velmi malou část tvoří vodní taxi. Asi 65% těch, kteří v New Yorku pracují, denně dojíždí příměstskými vlaky z okolí města. Očekával bych, že se tato fakta odrazí v konceptu projektu a počtu parkovišť zejména pro návštěvníky komplexu.

V podmínkách zadání je vytvořit prostředí s unikátními restauracemi, které by vytvořily místo přirozené gravitace lidí nejen pro obyvatele Brooklynu nebo New Yorku, ale i hostů přicházejících z větších vzdáleností. Je bezpodmínečně z řady důvodů počítat s větším počtem podzemních podlaží (3 až 4) s velice efektivním návrhem uspořádání parkovacích stání. Dostatečné parkoviště na povrchu i v podzemí považuji za klíčové pro úspěšnost projektu. Ani ekonomický výnos z parkování není v New Yorku zanedbatelný – odhadem pro tento projekt by se odhad pohyboval mezi asi 4 až 5 mil. USD za rok.

Druhou věcí, která z tohoto faktu vyplývá, je vazba na veřejnou dopravu – tedy schéma s označením stanic metra a autobusů v nejbližším okolí. To však v předloženém projektu chybí. To také určuje vztah navrhovaného domu k městu, umístění vstupů a jejich kapacitu nebo místa pro pouliční muzikanty a podobně.

Dále je třeba si uvědomit, že New York je šesté nejdražší město na světě. Cena pozemků zde často převyšuje cenu domů, které jsou na nich postaveny. Například cena jednoho čtverečního metru stavebního pozemku v Brooklynu se pohybuje mezi 2 a 4 tisíci USD. Hodnota pozemku, který je předmětem této práce, by mohla být asi 40 milionů USD. Pokud započítáme konkrétní lokaci na břehu East River, cena může dosahovat 60 až 100 milionů USD. K tomu je třeba přičíst náklady na stavbu a provoz, což by měl být základ k ekonomické úvaze o rentabilitě a realitě celého projektu. Navíc, takovéto velké ucelené pozemky jsou v Brooklynu jen velmi vzácné. Z toho vyplývá, že i tato studentská práce by měla uvažovat alespoň rámcově s ekonomikou projektu ve smyslu velké efektivity půdorysu, využití každého čtverečního centimetru. „Nikdo nestaví proto, aby na tom prodělal“.

- A. Je třeba důsledně dbát na vysokou efektivitu a „hustotu“ návrhu. V tomto ohledu organizace restaurací a rozmístění nábytku (stolů a židlí) jsou velmi podhodnocené. Z toho vyplývá počet hostů a zaměstnanců, kteří v objektu v jednu chvíli budou a následné nároky na počet záchodů a dalšího technického a sociálního zázemí.
- B. Je třeba dbát na využití komplexu 18 až 20 hodin denně, a ne tedy jen v době jídelních špiček. Zásobování domu bude probíhat pouze v nočních hodinách. Projekt by velmi prospělo a přidalo na zajímavosti, kdyby byl doplněn nejen aeroponickým pěstováním potravin (což považuji za velký přínos diplomanta), ale také dalšími prvky, aby se komplex stal místem přirozené gravitace lidí. Mohla by to být malá kina, víceúčelový sál pro 100 lidí, galerie, karaoke, netcafe, „co-working“ studio, taneční studio, fitness centrum a podobně. Je možné k tomu využít prostor na střeše a v podzemí (viz například Federation Square v Melbourne). V návaznosti na takový koncept by funkce logicky pokračovaly

v přilehlém parku a daly by mu charakter, uspořádání i smysl. Parku je zde věnována malá pozornost ke škodě projektu.

- C. K tomu by se měla vázat mapa znázorňující důležitá místa v Brooklynu, například muzea, parky, „Academy of Art“, knihovny a jiné instituce a místa. Nezapomněl bych ani na nedávno otevřený obchod firmy Apple. Z toho by vyplývala řada podnětů a logiky pro koncept domu a jeho architekturu.
- D. Popis projektu je v mnoha směrech nedostatečný a řada faktů nebo aspektů se bez dodatečného slovního vysvětlení ke škodě autora ztrácí. Domnívám se, že i přes grafickou čistotu prezentace, je nutné věnovat vysvětlení projektu podstatně větší pozornost.

Snad jen poznámka na okraj: Brooklynu nedominuje polská komunita, ale velké procento představují Afro-Američané, Latino, židovská komunita, Asiaté, Indové, Rusové, Ukrajinci, Poláci a jistě se tam najdou i Češi nebo lidé českého původu. Z toho by plynula i úvaha a konkrétních restaurací a dalších funkcí.

KONCEPT DOMU:

Dobré řešení jakéhokoli projektu je podmíněno autorovou schopností kritického hodnocení jak pozemku a jeho vazeb na okolí, tak i zadání samotného. Nežřídka si totiž ani zadavatel plně neuvědomuje důsledky svých mnoha velmi specifických požadavků, které ovlivňují architektonické řešení ať už v pozitivním nebo negativním smyslu.

Prudký technologický vývoj posledních několika desetiletí významně posunuje celosvětový společenský vývoj. Nárůst environmentálních a společenských krizových situací nás nutí k zamyšlení, zda tradiční urbanistická a architektonická řešení do budoucna obstojí. Domnívám se, že stojíme na prahu nové éry vývoje lidstva a že nová generace architektů, ke kterým Filip Cerha náleží, musí nezbytně hledat nová řešení pro tradiční úkoly. Z toho vychází následné hodnocení:

- A. První otázkou jsou hodnoty, o které se předložený projekt opírá. Je to New York jako „melting pot“, „American dream“, svoboda, multikulturní společnost, luxus jako zkušenost ?????? Nebo jsou tu podle diplomanta nové a dnes nedocenené hodnoty, které ovlivní novou architekturu?
- B. Jistá mono-funkčnost v samotném zadání projektu je poněkud problematická. Aeronomie je tedy přínosem pro řešení ze strany diplomanta. Na druhou stranu je nutné poukázat na nevyužité možnosti, které z tohoto konceptu vyplývají, jako by mohla být větší promíchanost restaurací s produkcí potravin v jednom prostoru a návrh restaurací tak, aby hosté nejen viděli, z čeho a jak je jídlo zhotovené, ale aby si mohli vybrat a ukázat na konkrétní plodinu, ze které chtějí mít jídlo připravené. Poznámka na okraj – každá monokultura funkcí je zranitelná. Uveďme případ českých lesů a kůrovce nebo koronavirové pandemie, která v krátké době silně narušila jednostranně (monofunkčně) orientovanou globální ekonomiku.
- C. Osový koncept spojující řeku s městem je jistě důležitý a v principu dobrý, ale nejsem si jistý, zda tu nejsou jiná řešení, která by se opírala o koncept „postupného objevování domu“ a „překvapování“ návštěvníků řazením prostorů s jistou hierarchií, jejich dimenzemi, výhledy, průhledy, změnou horizontu až nakonec zakončit koncept místem s nádherným výhledem na řeku a Manhattan apod.
- D. Urbanisticky je koncept domu velice logicky řešený a navazuje na stávající uliční síť. Avšak chybí vyjádření vazeb na významná místa Brooklynu a řešení tohoto projektu jako součást širší urbanistické struktury.
- E. Umístění domu na samou hranu řeky je jistě z architektonického hlediska lákavé (Benátky), ale z mnoha důvodů nereálné. *Jinou věcí by bylo vysunutí domu nad řeku – zajímavé ale také nereálné.*
- F. Ve své hmotě se jeví dům jako kompaktní a zároveň respektující ve své podstatě měřítko okolní zástavby.
- G. I když autor zdůrazňuje výhled na Manhattan, fasáda na této straně je navržena jako neprůhledná (translucentní) a jen s minimální možností čistého výhledu.
- H. Domu chybí poněkud unikátní architektonický výraz, který by se stal součástí marketingové strategie budoucích nájemců restaurací. „Označení“ místa, „dům, o kterém se mluví“, je elementem, který pomáhá nejen samotnému podnikateli ve vyhledávání dobrých provozovatelů restaurací, ale zároveň strukturuje prostředí města. (Kevin Lynch: Image of the City)
- I. Není možné zapomínat nejen jaký bude výhled na Manhattan, ale jak bude tento dům vidět z Manhattanu – z výškových staveb.
- J. Zahrnul bych zde požadavek na návrh nočního osvětlení domu, (perspektiva, digitální image) které by zdůraznilo, jak dům přispěje k noční atmosféře města.
- K. Dispoziční řešení restaurací je jen velmi schematické a je zde velká disproporce mezi plochami kuchyně a restaurací. Klád bych důraz na interiérové řešení rozmístění stolů a dalšího nábytku s velkou efektivitou. To dá podrobnější představu o počtu hostů.

- L. Z výkresů není zřejmé (provozní schéma chybí), jak je rozdělen provoz domu. Typologicky je nutné dbát na přísné rozdělení prostor pro hosty, a vnitřní provoz restaurací a aeroponické části, jak z hlediska hygieny, tak i bezpečnosti, hmotné odpovědnosti, managementu a podobně. Není možné nebrat v úvahu výpočet nájemného a kdo je za co zodpovědný.
- M. Uspořádání schodišťových jader je příliš schematické – je zde přímý konflikt mezi dimenzemi schodiště, pohybu lidí na podestách, velikostí výtahů a nutných ploch pro manipulaci apod.

ARCHITEKTONICKÉ ŘEŠENÍ:

Díky vědeckému zkoumání a digitálními technologiím dnes víme, že architektura pomáhá definovat životní styl, každodenní zvyklosti a rituály a že výrazně ovlivňuje lidskou představu o prostředí. Architektura je důležitá nikoli z hlediska estetických názorů a dogmat, ale především z hlediska její autenticity. Není to styl nebo krása, co činí dům atraktivním, ale její autentičnost. Lapidárnost předloženého návrhu diplomanta je jednou z možností, kterou se současné trendy v oblasti architektury ubírají. Dal bych přednost, kdyby diplomant použil větší radikálnosti a inovativnosti v architektonickém konceptu, a to nejen z hlediska estetiky, ale především z hlediska užití vlastností nových materiálů a technologií, nových a překvapivých přístupů k principům architektury. V New Yorku, kde je všechno možné, je nutné hledat nikoli unikátnost hmotovou, ale hledat odpověď na otázku po jedinečnosti a autentičnosti. Nejsem si jistý, zda předložený projekt dostatečně jasně na tyto otázky odpovídá, nicméně předložené řešení považuji za celkem zdařilé a bez vážných chyb.

TECHNICKÉ ŘEŠENÍ:

Snaha o architektonickou čistotu domu v hodnoceném projektu je podpořena i konstrukčním modulovým uspořádáním stavby. Logické umístění komunikačních jader v dispozici dává předpoklad k pozdějšímu dobrému dořešení v detailu.

- A. Osmimetrový modul je vzhledem ke standardní velikosti parkoviště v Severní Americe a umístěné v suterénních podlažích poněkud těsný. Ze zkušenosti bych doporučoval 8.5 m.
- B. Konstrukční výška přízemí je naprosto nedostatečná vzhledem k množství potrubních, vodovodních, kanalizačních, sprinklerových a kabelových instalací, která musí být vtěsnána do prostoru stopní konstrukce. Minimální výšku považuji 6 metrů nebo více.
- C. Kombinaci dřevěné a betonové konstrukce považuji za problematickou. Je jistě nutné ocenit snahu o využívání obnovitelných zdrojů ve stavebnictví a tím reagovat a koncept trvalé zachovatelnosti (nikoli udržitelnosti) kvality prostředí, avšak je třeba brát v úvahu, že dřevo jako organický materiál, se v porovnání s betonem roztahuje a smršťuje na jiných principech. Z toho důvodu považuji navrhované řešení nikoli nemožné, ale za zbytečně komplikované. Stavební průmysl v Severní Americe má velkou tradici v řešení dřevěných konstrukcí, takže nevidím důvod, proč by celý dům nemohl využít celodřevěné konstrukce. Statická tuhost je řešitelná ocelovými táhly apod. Kombinace dřeva a oceli by byla v tomto případě zajímavější a skýtala by lepší architektonické možnosti. Tlačené části konstrukce dřevěné a tážené ocelové. Jinou možností je využití konstrukce čistě betonové nebo ocelové, které jistě mají své přednosti nebo nedostatky.

ZÁVĚR:

Domnívám se, že diplomant splnil nároky na obsah a kvalitu diplomové práce a doporučuji ji k přijetí. Vzhledem ke komplikovaným podmínkám s pandemií je nutné některé problematické aspekty projektu brát s jistou dávkou tolerance.

HODNOCENÍ:

Navrhuji hodnotit projekt známkou „B“

Ing. arch. Jan Benda PhD,

Toronto, Kanada, 12. června 2020